

Сергій Плохій та його бестселер «Брама Європи» як всеосяжна Історія України у контексті агресивної політики Путіна

Хто такий Сергій Плохій? Сергій Плохій—відомий український та американський історик, випускник Дніпровського університету ім. Олеса Гончара, учень професора М. Ковальського, фахівець з української історії XVII-XVIII ст. Вже у віці 33 років історик захистив докторську дисертацію, від 1991 року жив і працював в Едмонтоні(Канада). В 2007 році став директором Українського наукового інституту Гарвардського університету (США).

Причини написання праці «Брама Європи», як, на думку автора бестселеру, полягає в тому, що Україна довгий час боролася за своє право на незалежність. Перебуваючи у складі Російської імперії, а згодом Радянського Союзу, Україна залишалася непоміченою на міжнародній арені і сприймалася як «молодший брат» Росії. Відсутність уявлень у іноземців про країну, що розташована між Східною та Західною Європою, між демократичними цінностями та цінностями «руського мира», змусили науковця до написання та презентації компактної історії України. Саме актуальна політична ситуація на Сході Європи, а саме у її Південно-Західній частині (а це територія України), спонукала Сергія Плохія написати книгу з історії України, орієнтовану на західного читача. Цей науковий доробок, як кажуть, щент розбиває міфологічні уявлення про «братні народи» та простими зрозумілими словами висвітлює українську історію від скіфських воєн до незалежності. Що означає «Брама Європи»? Як на думку історика Плохія, становище України, як «брами», визначили кордони між євразійським степом та східноєвропейським лісостепом (а водночас між осілим і кочовим населенням, між християнством та ісламом), між східним і західним християнством, а також між імперіями. Коли «брама» була відчинена, Україна була мостом між Європою та Азією, а в часи війн та конфліктів перетворювалася на форпост, допомагаючи зупинити «іноземні навали зі сходу та заходу». Рух цих кордонів упродовж століть сприяв формуванню культурних рис та самосвідомості українського народу [1, с. 22-23].

Колишній посол США в Україні Джон Гербст залишив чудовий відгук про цю книгу: «Сергій Плохій пропонує коротку, але всеосяжну історію України, що контекстуалізує сучасну політику пана Путіна як агресію проти волі українського народу, а також проти порядку, що встановився наприкінці «холодної війни». Приємна в прочитанні, «Брама Європи» захопить тих, хто добре знайомий з московським викладом фактів, пізнавальною подорожжю минулим України (див.: Перші відгуки про «Браму Європи»). Не менш цікавим є також відгук на працю С. Плохія і професора українських студій Університетського коледжу Лондона Ендрю Вілсона, який назвав книгу «авторитетною та новаторською» (див.: Перші відгуки про «Браму Європи»).

Сергій Плохій намагався з'ясувати, який вплив здійснювала росія на Україну у 90-х – 2000-х роках та яку мету переслідувала, коли втручалась у всі сфери суверенної і незалежної держави. На його думку, Україна в перші роки своєї незалежності часто наслідувала моделі, створені в росії, замість того, щоб розбиратися з власними проблемами. Дане явище було спричинене комплексом меншовартості тогочасних київських еліт, що часто буває в колишніх колоніальних адміністраторів. Економічна катастрофа в 1990х роках змушувала українців виїжджати на місяці і навіть роки в пошуках кращої долі на заробітках в Росії [1, с. 421-423]. По-друге, неясне майбутнє молодій державі зароджувало в головах людей ностальгію за сірим, але стабільним життям при Радянському Союзі. Потужний вплив росії на політичну ситуацію в Україні особливо відчувався під час виборів у 2004 році. Тодішній вже президент росії путін як справжній мрійник у повернення до колишнього СРСР, наполегливо шукав на політичній арені союзника. Його вибір впав на колишнього губернатора Донецької області віктора януковича. Карально-репресивна пропутінська система за допомогою

вірнопідданих на початку 2004 року отруїла дійсного претендента на президентську посаду в Україні, потужного опозиціонера Віктора Ющенка. Не без участі росії були сфальсифіковані передвиборчим штабом Януковича результати президентських виборів в Україні. На знак протесту проти сфальсифікованих виборів почалася Помаранчева революція [2]. За задумом росії, це мало б стати початком занепаду України, але сталося навпаки. Помаранчеві події за короткий час не лише об'єднали українців, а й призвели до світового визнання України. Саме кадри з Майдану показали Європі далеку для них країну, яка готова виборювати своє право на свободу [1, с. 429].

Автор праці розкрив й причини Революції Гідності 2014 р. Але попередньо Сергій Плохій висвітлив доленосні для нашої держави події 2012-2013 років. Як відомо, у 2012 році путін проголосив реінтеграцію пострадянського простору одним зі своїх основних завдань. Він прагнув, щоб вірнопідданий янукович, якого він підтримував на президентських виборах 2004 та 2010 років, приєднався до очолюваного росією так званого «Митного союзу». Хоч янукович і продовжив термін оренди військово-морської бази в Севастополі, він не погоджувався приєднуватися до союзу з росією і готувався до підписання угоди з ЄС. Вже влітку 2013 року росія почала торговельну війну з Україною і закрила свої ринки для деяких українських товарів (серед яких була продукція і майбутнього президента України Петра Порошенка). Натомість обіцяла надати кредит в розмірі 15-ти мільярдів доларів для підтримки українського уряду януковича [1, с. 436-437]. Масові демонстрації на Майдані Незалежності змінили план дій росії, яка розпочала підготовку до відкритої агресії проти суверенної і незалежної України.

22 лютого 2014 року путін ухвалює рішення «повернення» Криму, як історично російської території, що «незаконно» була передана Україні після Другої світової війни. Уночі проти 27 лютого «зелені чоловічки» узяли під контроль будівлю кримського парламенту, а російські спецслужби «зрежисували» призначення лідера проросійської партії на посаду нового прем'єр-міністра Криму. Згодом російські війська заблокували українські підрозділи на їх базах. Вже через тиждень було організовано незаконний референдум, що суперечив нормам міжнародного права. Супротивники референдуму залякувалися і викрадалися. 18 березня 2014 р. путін повідомив про повернення Криму, як «перемогу історичної справедливості».

...Два варіанти політики росії в Україні. Перший варіант: кремлівська верхівка вимагала «федералізації» України із забезпеченням кожному регіону права вето на підписання міжнародних угод. Росія не тільки хотіла Крим — вона намагалася зупинити рух України до Європи, маніпулюючи місцевими елітами та населенням на сході та півдні країни. Другий варіант: поділити країну, перетворивши південну та східну Україну на нову буферну державу. Контрольоване росією державне утворення під назвою «Новоросія» мало включати Харківську, Луганську, Донецьку, Дніпропетровську, Запорізьку, Миколаївську, Херсонську та Одеську області, що забезпечило б росії сухопутний доступ до анексованого Криму.

Проблема Донбасу та «проект Новоросія»: Донецьк, головний центр регіону, був єдиним українським містом, де етнічні росіяни переважали етнічних українців (48% проти 46 %) [1, с. 440]. Багато людей було прив'язано до радянських часів і елементів культури. Це пов'язано з погіршенням соціальної та економічної ситуації після розвалу СРСР. Уряд януковича сіяв ворожнечу між заходом і сходом, приділяючи велику увагу відмінностям у мовному та історичному питанні. Українська криза нагадала світу про анексію Криму Росією в останні десятиліття XVIII століття й створення на півдні України недовговічної російської провінції— Новоросії. Пропутінські пропагандисти намагалися створити власну ідеологію на основі історичного минулого: поширювали міфи про Севастополь, як «ісконно рускій город»

Бачення національного питання рашистською системою та шляхи його «розв'язання»:

розвал СРСР – це справжня трагедія для Росії, бо це означало забуття їхньої «могутності»; мета путіна—це об'єднання пострадянських країн в одну імперію; маніпулювання мовним і культурним питанням, прив'язка мови до національності як дієва «зброя» рашистів; улюблена фраза путіна: *«Россия заканчивается там, где заканчивается русский язык»*.

Особиста думка автора тез: на даному етапі українці мають повністю сепаруватися від всього російського та не поширювати культуру ворога у світі; сепарування від російської культури дозволить нам позбутися закістлявілого комплексу меншовартості, що вселявся в наші голови різними фільмами, серіалами, висловами акторів, співаків. Пам'ятаємо! Мова не є причиною нападу, але й досі залишається фактом для маніпуляцій. Наше завдання: формування національно свідомого суспільства, яке здатне дати відсіч міфологемам рашистів не лише на полі бою, а й в культурному просторі. Україна так і залишається брамою Європи. Особливо зараз, після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022, українська армія не допускає перехід активних бойових дій на територію Європи, відділяє та захищає європейські цінності. Яскраву метафору використав, звертаючись до італійських парламентарів, Президент України Володимир Зеленський: *«Україна для російських військ — це брама Європи. Вони хочуть увірватися. Але варварство не повинне пройти [3]»*.

Висновки: праця авторитетного історика Сергія Плохія познайомила весь світ з країною, яка все своє існування виборює право на незалежність. Описані події дозволили провести аналіз того, як всю історію незалежності росія втручалася в справи України і як це вплинуло на сьогоднішній день. Ми точно можемо сказати про провал агресивної політики путіністів в плані національного роз'єднання українців. Українці об'єдналися і готові підставити своє плече Європі в скрутні часи. Україну знають у всьому світі! І всі цилівізовані країни підтримують нас у боротьбі за свободу та демократію для всього світу.

Використані джерела та література:

1. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до Незалежності/ Пер. з англ. Р. Ключко. Харків, 2016. 496 с.
2. Ми йдемо! We are Marching! НаУКМА. Жовтень – грудень 2004 р. Хроніка подій. Авт. світлин: А. Безверха та ін. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2005р.: іл. (2005).Укр., англ.
3. Промова Президента України Володимира Зеленського в Палаті депутатів Італії 22 березня 2022 року. [Офіційне](https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-palati-d-73733) інтернет-представництво Президента України.
// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https:// www.president.gov.ua /news/promova prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-palati- d- 73733](https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-v-palati-d-73733)

Автор: Гайванович Каріна, студентка ІІ-22 (Історія, правознавство), Державний університет економіки і технологій, кафедра соціально-гуманітарних наук